https://doi.org/10.18778/1427-9657.13.07

COPE
Member since 2019
JM14479

EASTERN REVIEW 2024, T. 13(1)

Barbara Jundo-Kaliszewska
https://orcid.org/0000-0002-9615-1449
Uniwersytet Łódzki
e-mail: barbara.kaliszewska@uni.lodz.pl

Jolanta Urbanovič
https://orcid.org/0000-0003-2171-2544
Mykolas Romeris University, PVF
e-mail: jolanta@mruni.eu

Inicjatywa Trójmorza a priorytety Litwy w polityce bezpieczeństwa. Analiza szczytów w Wilnie i Warszawie

Streszczenie. Celem artykułu jest omówienie litewskich priorytetów w ramach Inicjatywy Trójmorza (3SI) na tle szczytu w Wilnie (2024) oraz szczytu w Warszawie (2025). Główna hipoteza zakłada, że w warunkach wojny w Ukrainie Litwa konsekwentnie postrzega Inicjatywę jako narzędzie wzmacniania regionalnego bezpieczeństwa i więzi transatlantyckich. Tekst opiera się na badaniach terenowych przeprowadzonych w trakcie szczytu w Wilnie, analizie dokumentów państwowych oraz źródeł prasowych.

Słowa kluczowe: Trójmorze, Litwa, Szczyt Inicjatywy Trójmorza w Wilnie, Szczyt Inicjatywy Trójmorza w Warszawie

creative commons

© by the Authors, licensee University of Lodz – Lodz University Press, Lodz. Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC-BY-NC-ND 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)
Received: 21.03.2025. Verified: 14.07.2025. Accepted: 15.07.2025.

Funding information: University of Lodz; Mykolas Romeris University, PVF. **Conflicts of interests:** None. **Ethical considerations:** The Authors assure of no violations of publication ethics and take full responsibility for the content of the publication. **The percentage share of the author in the preparation of the work is:** B.J.-K. 50%, J.U. 50%. **Declaration regarding the use of GAI tools:** Not used.

The Three Seas Initiative and Lithuania's Security Policy Priorities: An Analysis of the Summits in Vilnius and Warsaw

Abstract. The aim of this article is to examine Lithuania's priorities within the framework of the Three Seas Initiative (3SI), with particular reference to the 2024 summit in Vilnius and the 2025 summit in Warsaw. The central hypothesis assumes that, in the context of the ongoing war in Ukraine, Lithuania consistently views the Initiative as a tool for strengthening regional security and transatlantic ties. The analysis is based on field research conducted during the Vilnius summit, as well as an examination of official state documents and media sources.

Keywords: Three Seas, Lithuania, Three Seas Initiative Summit in Vilnius, Three Seas Initiative Summit in Warsaw

Wstęp

Inicjatywa Trójmorza (Three Seas Initiative, 3SI) stanowi jedno z kluczowych forów współpracy regionalnej państw Europy Środkowo-Wschodniej. Choć początkowo koncentrowała się na kwestiach infrastrukturalnych i energetycznych, w kontekście rosyjskiej agresji przeciwko Ukrainie w 2022 r. zyskała także znaczenie geopolityczne i strategiczne.

Celem niniejszego artykułu jest analiza aktualnych priorytetów Litwy w ramach Inicjatywy Trójmorza, ze szczególnym uwzględnieniem szczytu 3SI w Wilnie (2024) oraz odniesień do szczytu 3SI w Warszawie (2025).

Artykuł opiera się na założeniu, że Litwa traktuje Inicjatywę Trójmorza jako narzędzie wzmacniania bezpieczeństwa regionalnego oraz zacieśniania relacji transatlantyckich. Stawia również następujące pytania badawcze: w jaki sposób Litwa definiuje swoją rolę w Inicjatywie Trójmorza? Jakie cele polityczne promuje? Jak szczyty w Wilnie i Warszawie wpisują się w szerszy kontekst litewskiej polityki zagranicznej?

Wybór Litwy jako przedmiotu analizy w kontekście Inicjatywy Trójmorza nie jest przypadkowy. Choć jest zaliczana do grupy małych państw, odgrywa aktywną i widoczną rolę w regionalnej architekturze bezpieczeństwa. Jej położenie geograficzne na wschodniej flance państw Paktu Północnoatlantyckiego NATO (NATO) i Unii Europejskiej (UE) w bezpośrednim sąsiedztwie z Rosją i Białorusią

sprawia, że litewska polityka zagraniczna ma charakter silnie reaktywny i skoncentrowany na zagrożeniach egzystencjalnych. Jednocześnie państwo jest zmuszone do niwelowania różnic w rozwoju gospodarczym wynikających z wieloletniej przynależności do Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR), co sprawia, że Litwa szczególnie aktywnie uczestniczy w projektach infrastrukturalnych i energetycznych, traktując je jako narzędzie nie tylko przyspieszenia modernizacji i integracji gospodarczej z Europą Zachodnią, ale także wzmacniania odporności państwa.

Ponadto Litwa konsekwentnie prezentuje się jako rzecznik wzmacniania wschodniej flanki NATO i orędownik euroatlantyckiego zaangażowania w regionie, szczególnie na rzecz Mołdowy czy Ukrainy. Równocześnie należy do najbardziej konsekwentnych i jednoznacznych obrońców interesów Ukrainy, wspierając władze w Kijowie zarówno dyplomatycznie, militarnie, jak i politycznie od początku rosyjskiej agresji w 2014 r., a szczególnie po pełnoskalowej inwazji w 2022 r.

W ramach Inicjatywy Trójmorza od 2015 r. Litwa angażuje się w rozwój współpracy, jednak jej rola nabrała szczególnego znaczenia w kontekście organizacji szczytu głów państw w Wilnie, co można odczytywać jako symboliczny wyraz ambicji państwa do współkształtowania formatu. Analiza litewskich priorytetów w ramach Inicjatywy Trójmorza pozwala uchwycić mechanizmy, za pomocą których małe państwo może wzmacniać swoją pozycję międzynarodową, wykorzystując wielostronne fora do promowania własnej agendy bezpieczeństwa i strategicznej narracji.

W ujęciu teoretycznym przypadek Litwy wpisuje się w szerszy nurt badań nad polityką zagraniczną małych państw, których wpływ na procesy międzynarodowe nie jest prostą funkcją zasobów, lecz zdolności do inicjatywy, mobilizacji sojuszy i dyplomacji narracyjnej. Przykład Litwy pozwala zatem nie tylko zrozumieć jej indywidualne priorytety, ale również zidentyfikować cechy charakterystyczne aktywnej polityki zagranicznej małego państwa w warunkach destabilizacji regionalnej.

W artykule zastosowano podejście jakościowe oparte na triangulacji metod i źródeł.

Materiał empiryczny został pozyskany metodą kwerendy źródeł pierwotnych i wtórnych. Do źródeł pierwotnych należały oficjalne dokumenty państwowe (m.in. Deklaracje szczytów 3SI, komunikaty prasowe kancelarii prezydenckiej i rządowej), wystąpienia polityków, aktywności w mediach społecznościowych wybranych przedstawicieli litewskich władz. Uwzględniono obserwacje uczestniczące autorek oraz wywiady nieustrukturyzowane z uczestnikami i ekspertami, zrealizowane podczas szczytu 3SI w Wilnie w kwietniu 2024 r. oraz podczas szczytu 3SI w Warszawie w 2025 r. Z kolei źródła wtórne obejmowały opracowania naukowe, monografie, raporty think-tanków oraz analizy medialne dotyczące Inicjatywy Trójmorza, polityki zagranicznej Litwy i bezpieczeństwa regionalnego.

Zebrany materiał źródłowy został opracowany metodą analizy treści ze szczególnym uwzględnieniem kategorii tematycznych związanych z bezpieczeństwem, dyplomacją regionalną oraz narracją strategiczną Litwy. Zastosowano również elementy analizy dyskursu politycznego w odniesieniu do wystąpień publicznych i narracji medialnych towarzyszących obu szczytom.

Ujęcie to ma charakter studium przypadku, które służy lepszemu zrozumieniu, jak małe państwo wykorzystuje wielostronne formaty współpracy dla realizacji własnych celów strategicznych. Dobór przypadku ma charakter celowy i został podyktowany specyfiką Litwy jako małego państwa frontowego, aktywnie uczestniczącego w formacie Inicjatywy Trójmorza oraz prowadzącego konsekwentną politykę bezpieczeństwa w regionie.

Celem metodologicznym było zidentyfikowanie głównych priorytetów Litwy w ramach 3SI oraz ocena ich znaczenia z perspektywy szerszych interesów bezpieczeństwa tego państwa.

Podejścia badawcze do Inicjatywy Trójmorza (3SI)

Inicjatywa Trójmorza od momentu swojego powstania w 2015 r. budzi rosnące zainteresowanie badaczy zajmujących się współpracą regionalną, bezpieczeństwem oraz integracją infrastrukturalną Europy Środkowo-Wschodniej. Choć początkowo była postrzegana przede wszystkim w kontekście formatu o charakterze gospodarczym i infrastrukturalnym, dynamiczne zmiany geopolityczne (Popławski, Jakóbowski, 2020), w tym rosyjska inwazja na Ukrainę w 2022 r., nadały jej nowy, strategiczny wymiar. Obecnie Inicjatywa Trójmorza coraz częściej analizowana jest również jako narzędzie wzmacniania bezpieczeństwa regionalnego (Baziur, 2018; Czernicka, 2018; Grochmalski, Lewandowski, Pasza, 2021).

W literaturze przedmiotu[1] pojawiły się różnorodne ujęcia teoretyczne, dotyczące 3SI. Na tym tle zdecydowanie wyróżniają się opracowania Agnieszki Orzelskiej-Stączek, która nie tylko opiera swoje badania na teorii realizmu (Orzelska-Stączek, 2019), ale też zwraca uwagę na potencjał formatu jako platformy współpracy państw peryferyjnych, wskazuje na deficyty instytucjonalne i poszukuje wspólnej spójnej ponadnarodowej strategii politycznej, skutecznie inicjując międzynarodową debatę naukową (Orzelska-Stączek, 2018, 2020, 2022, 2024).

Varvuolis (2022, 2024) podkreśla, że Inicjatywa Trójmorza zyskała nowe znaczenie jako instrument wzmacniania odporności regionu i integracji politycznej w osi Północ–Południe. Z kolei Czech (2022) krytycznie ocenia brak spójnych

[1] Wykaz literatury poświęconej zagadnieniom 3SI znajduje się na stronie Centrum Badawczego Inicjatywy Trójmorza ISP PAN: https://trojmorze.isppan.waw.pl/badania/wybrana-literatura/wszystkie-opracowania/ (dostęp: 10.02.2025).

mechanizmów decyzyjnych i słabość instytucjonalną 3SI, postulując potrzebę większej formalizacji współpracy. Warto zwrócić uwagę na opracowania identyfikujące napięcia pomiędzy funkcją gospodarczą a polityczno-strategiczną Inicjatywy Trójmorza, gdzie szczególną uwagę zwrócono na konieczność wyważenia obu tych aspektów w kontekście zagrożeń bezpieczeństwa i współpracy transatlantyckiej (Drab, Gębska, Marszałek, 2021). Prace Kowala i Orzelskiej-Stączek (2019) koncentrują się natomiast na roli Polski jako inicjatora i lidera formatu.

Na tle tych ujęć Litwa pozostaje nadal niedostatecznie zbadanym uczestnikiem Inicjatywy, często traktowanym jedynie jako członek formatu (Pukszto, Eidintas, 2024; Varvuolis, 2022, 2024; Żurawski vel Grajewski, 2024; Lewkowicz, Gołębiowska, 2024). Niniejszy artykuł wypełnia tę lukę, koncentrując się na studium przypadku Litwy – państwa małego i peryferyjnego, które mimo ograniczonych zasobów konsekwentnie wykorzystuje Inicjatywę Trójmorza do realizacji własnych priorytetów strategicznych i budowania pozycji regionalnej.

Ramowy model analizy polityki zagranicznej Litwy (2020–2024)

Wybór Litwy jako przedmiotu analizy znajduje swoje uzasadnienie zarówno w teorii małych państw w stosunkach międzynarodowych (Thorhallsson, 2019; Ingebritsen, 2006), jak i w badaniach nad dyplomacją narracyjną i wielostronnymi formatami współpracy (Gstöhl, 2002; Baldacchino, 2020). Litwa, położona na granicy NATO i UE, sąsiadująca z Rosją i Białorusią, odgrywa aktywną rolę w kształtowaniu bezpieczeństwa regionalnego, przy jednoczesnej potrzebie niwelowania różnic rozwojowych wynikających z dziedzictwa gospodarki postradzieckiej.

Co istotne, ewolucję Inicjatywy Trójmorza potwierdza systematyczne poszerzanie się grona partnerów strategicznych (USA, Niemcy i Komisja Europejska – 2018; Japonia – 2024; Hiszpania i Turcja – 2025) oraz włączenie państw stowarzyszonych (Ukrainy – 2022; Mołdawii – 2023; Albanii i Czarnogóry – 2025), co wyraźnie świadczy o wzroście znaczenia Inicjatywy Trójmorza nie tylko jako formatu gospodarczego, ale również polityczno-strategicznego (Orzelska-Stączek, 2024; Sprūds, Vargulis, 2022).

Artykuł prezentuje podejście holistyczne, łącząc analizę geopolitycznych uwarunkowań Litwy z refleksją nad wewnętrznymi napięciami politycznymi, jakie ujawniły się podczas organizacji szczytu 3SI w Wilnie w 2024 r. Zwraca uwagę na dychotomię pomiędzy prezydentem a rządem oraz wpływ tych napięć na spójność narracji międzynarodowej. Pokazuje też, jak dyplomacja personalna, zaangażowanie głowy państwa i aktywność w formatach wielostronnych mogą kompensować deficyty instytucjonalne i wzmacniać pozycję małego państwa w regionie (Orzelska-Stączek, 2022; Grumbinaitė, 2024).

Niniejsza analiza stanowi zatem uzupełnienie dotychczasowych badań nad Trójmorzem, oferując nową perspektywę empiryczną i teoretyczną, osadzoną w realiach regionu Europy Środkowo-Wschodniej w obliczu zmieniającej się architektury bezpieczeństwa.

Analiza polityki zagranicznej Litwy w kontekście Inicjatywy Trójmorza opiera się na założeniu, że Litwa jako państwo małe (*small state*) realizuje swoją politykę zagraniczną w sposób pragmatyczny, elastyczny i proaktywny, przy wykorzystaniu dostępnych instrumentów wpływu w warunkach ograniczonych zasobów. W politologicznym ujęciu małe państwo to podmiot o ograniczonych zasobach politycznych, militarnych i gospodarczych, co wpływa na jego niewielką zdolność do samodzielnego kształtowania stosunków międzynarodowych. Klasyczne ujęcie prezentuje Inis L. Claude, wskazując, że małe państwa nie są w stanie zapewnić własnego bezpieczeństwa bez wsparcia zewnętrznego (Claude, 1962). W literaturze przedmiotu (Baldacchino, 2008; Thorhallsson, 2018) podkreśla się, że państwa małe nie dysponują znaczną siłą materialną, ale mogą odgrywać aktywną rolę międzynarodową poprzez budowanie sieci sojuszy, uczestnictwo w formatach wielostronnych oraz strategiczne zarządzanie swoim wizerunkiem i narracją.

Na poziomie teoretycznym analizę wspiera koncepcja *soft power* (Nye, 2004), według której państwa mogą wywierać wpływ nie poprzez przymus, lecz przez atrakcyjność własnych wartości, przekazu i kompetencji instytucjonalnych. Przykładem takiej postawy była litewska prezydencja w 3SI w 2024 r., podczas której Litwa promowała kwestie odporności, cyberbezpieczeństwa i wsparcia dla Ukrainy, nadając Inicjatywie wymiar normatywny, zorientowany na wartości demokratyczne i euroatlantyckie.

Kluczowym aspektem litewskiej aktywności była dyplomacja prezydencka – forma dyplomacji publicznej i przywództwa narracyjnego, w której głowa państwa odgrywa aktywną rolę w komunikacji strategicznej na arenie międzynarodowej. W tym kontekście warto odwołać się do ustaleń Orzelskiej-Stączek (2024), która podkreśla, że 3SI może być zarówno szansą, jak i wyzwaniem dla małych państw w zależności od tego, jak aktywnie włączają się one w kształtowanie agendy i w jakim stopniu potrafią wykorzystywać format do promocji własnych interesów. Ponadto, Litwa jako państwo frontowe (*frontline state*) operuje w warunkach stałego zagrożenia geopolitycznego ze strony Rosji i Białorusi, co sprawia, że jej polityka zagraniczna cechuje się wysokim stopniem priorytetyzacji kwestii bezpieczeństwa, odporności i współpracy transatlantyckiej (Sprūds, Vargulis, 2022; Żurawski vel Grajewski, 2024; Lewkowicz, Gołębiewska, 2024).

W analizie uwzględniono również dyplomację prezydencką jako istotny komponent litewskiej aktywności międzynarodowej. Zgodnie z Konstytucją Republiki Litewskiej prezydent odgrywa centralną rolę w reprezentowaniu państwa na arenie międzynarodowej, co szczególnie wyraźnie uwidoczniło się w działaniach Gitanasa Nausėdy w latach 2019–2024. Szczyt 3SI w Wilnie stanowi przykład

sytuacji, w której głowa państwa nie tylko reprezentowała Litwę, ale aktywnie kształtowała narrację i strukturę wydarzenia, integrując elementy dyplomacji publicznej i miękkiej siły poprzez organizację konferencji naukowej, promowanie Ukrainy oraz zaangażowanie ekspertów.

Wreszcie, analiza odnosi się do publicznej dyplomacji (*public diplomacy*), rozumianej jako zestaw działań mających na celu kształtowanie międzynarodowego wizerunku państwa oraz budowanie sieci poparcia dla jego celów strategicznych. W przypadku Litwy dyplomacja publiczna obejmuje zarówno wspieranie białoruskiej opozycji demokratycznej, jak i prezentowanie się jako lider działań na rzecz odporności regionu i wsparcia dla Ukrainy. Takie podejście wpisuje się w długofalową strategię budowania reputacji jako „państwa moralnego" i wiarygodnego partnera Zachodu.

Tym samym przyjęty w niniejszym artykule ramowy model analizy łączy perspektywę polityki zagranicznej małego państwa z podejściem narracyjnym i instytucjonalnym, podkreślając rolę Litwy jako aktywnego uczestnika, który współtworzy agendę Inicjatywy Trójmorza z pozycji normatywnej, a nie jedynie strukturalnej.

Szczyt 3SI w cieniu kampanii prezydenckiej na Litwie

Litwa ogłosiła Akt Restytucji Niepodległości 11 marca 1990 r., a faktyczną niepodległość odzyskała w 1991 r., po rozpadzie ZSRR. Zgodnie z Konstytucją Republiki Litewskiej z 1992 r. (Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992) państwo funkcjonuje jako demokracja parlamentarno-gabinetowa oparta na trójpodziale władzy: ustawodawczej (Seimas), wykonawczej (prezydent i rząd) oraz sądowniczej (niezawisłe sądy). Prezydent, zgodnie z art. 77 Konstytucji, jest głową państwa i reprezentuje Litwę na arenie międzynarodowej. Szczegółowe prerogatywy prezydenckie określa art. 84, nadając prezydentowi istotną rolę w polityce zagranicznej, przy ograniczonych kompetencjach w polityce wewnętrznej. Prezydent wybierany jest na pięcioletnią kadencję w wyborach powszechnych, tajnych i bezpośrednich, z możliwością sprawowania urzędu maksymalnie przez dwie kadencje (art. 78). Od czasu restytucji niepodległości funkcję tę pełnili Valdas Adamkus (1998–2003, 2004–2009), Dalia Grybauskaitė (2009–2019) oraz Gitanas Nausėda (od 2019).

Inicjatywa Trójmorza (3SI) odgrywa znaczącą rolę w dyplomacji głów państw regionu (Błaszczak, 2024). W związku z zaplanowanymi na maj 2024 r. wyborami prezydenckimi na Litwie termin szczytu głów państw został przesunięty z jesieni na kwiecień, a samo wydarzenie stało się częścią politycznej rywalizacji. Zgodnie z przewidywaniami (Jundo-Kaliszewska, 2024) napięcia między rządem a prezydentem oraz trwająca kampania wyborcza sprawiły, że szczyt i wydarzenia

towarzyszące miały ograniczony oddźwięk zarówno w litewskich mediach, jak i na profilach społecznościowych polityków. Wyjątkiem był ambasador nadzwyczajny ds. Inicjatywy Trójmorza Gediminas Varvuolis, który aktywnie uczestniczył w wydarzeniach, promował je w mediach społecznościowych (LinkedIn, Facebook, X, Instagram), udzielał wywiadów i współpracował z organizatorami.

Na szczególną uwagę zasługuje ograniczona promocja organizowanego w Wilnie Forum Biznesu Inicjatwy Trójmorza przez premier Ingridę Šimonytė będącą kontrkandydatką Gitanasa Nausėdy w wyborach. Choć uczestniczyła w dyskusji z udziałem liderów państw oraz przedstawiciela Export-Import Bank of the United States Owena Herrnstadta (EXIM, 2024), informację o udziale ograniczyła do krótkiego wpisu na platformie X, podkreślając jedynie znaczenie wsparcia dla Ukrainy (LRYTAS.LT, 2024). Podobną strategię przyjęła minister gospodarki Aušrinė Armonaitė, która – mimo poprowadzenia jednego z paneli Forum i poruszania w nim kwestii bezpieczeństwa – w mediach społecznościowych informowała tego dnia jedynie o sukcesie jednej z litewskich restauracji, nagrodzonej pierwszą w historii Litwy gwiazdką Michelin (Kauno Diena, 2024).

Biorąc pod uwagę zwykle wysoką aktywność medialną obu polityczek, można przypuszczać, że ograniczone informowanie o szczycie Inicjatywy Trójmorza było celowe i miało na celu obniżenie rangi wydarzenia, które mogłoby pozytywnie wpłynąć na postrzeganie urzędującego prezydenta jako skutecznego organizatora i lidera polityki międzynarodowej.

Litwa wobec wojny w Ukrainie

Od momentu pełnoskalowej inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę w 2022 r. kwestie bezpieczeństwa oraz obrony suwerenności państwa stały się kluczowymi elementami zarówno wewnętrznej, jak i zagranicznej polityki Litwy (Petrauskaitė, Kazlauskaitė, Markelienė, Gedminienė, 2016; Orzelska-Stączek, 2020; Popławski, Jakóbowski, 2020). W tym kontekście nie zaskakuje fakt, że spośród dziesięciu głów państw obecnych na szczycie Inicjatywy Trójmorza w Wilnie, a także licznych przedstawicieli partnerów strategicznych (Komisji Europejskiej, Niemiec i USA), to właśnie obecność prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskiego przyciągnęła największą uwagę litewskich mediów (LRT.LT, 2024).

Dominującym tematem dyskusji stała się odbudowa gospodarki Ukrainy i rola państw Inicjatywy Trójmorza w tym procesie. Wpłynęły na to nie tylko kwestie bezpieczeństwa, ale również niewielka rozpoznawalność i słaba promocja samego formatu w litewskiej przestrzeni publicznej przed szczytem, a także wyraźny dystans części lokalnych polityków.

W centrum przekazu medialnego w Wilnie 11 kwietnia 2024 r. znalazła się więc Ukraina. Wykorzystanie międzynarodowego forum Inicjatywy Trójmorza

do promocji spraw ukraińskich było bez wątpienia jednym z priorytetów organizatorów. Potwierdzały to zarówno debaty na Forum Biznesu, jak i oficjalne wystąpienia litewskich polityków. Prezydent Gitanas Nausėda wielokrotnie podkreślał potrzebę zaangażowania państw formatu w odbudowę Ukrainy oraz konieczność wspierania Kijowa „aż do momentu zwycięstwa" (LRT.LT, 2024).

Zakładano, że ta linia wsparcia dla Ukrainy będzie utrzymana również w przyszłości – w 2025 r. to Polska, zamiast pierwotnie planowanych i zdystansowanych do spraw Ukrainy Węgier, objęła prezydencję w Inicjatywie Trójmorza. Z kolei prezydent Polski Andrzej Duda wśród priorytetów polskiej prezydencji wymienił w Wilnie m.in.: „zacieśnienie współpracy Unii Europejskiej ze Stanami Zjednoczonymi, rozszerzenie UE, udział Unii w odbudowie Ukrainy oraz zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego z poszanowaniem zasad sprawiedliwej transformacji" (PREZYDENT.PL, 2024).

Litewskie priorytety

Pomimo wewnętrznych napięć między rządem a pałacem prezydenckim inicjatywy podjęte przez Litwę w ramach organizacji szczytu Inicjatywy Trójmorza pozostały zgodne z priorytetami polityki zagranicznej państwa (PISM, 2024). Litwa konsekwentnie podkreślała znaczenie wzmacniania więzi transatlantyckich i obecności USA jako gwaranta bezpieczeństwa regionu (IEŚ, 2024), a także działań na rzecz Ukrainy na arenie międzynarodowej. „Musimy nie tylko odbudować gospodarkę Ukrainy, ale też uczynić ją lepszą" – podkreślał prezydent Gitanas Nausėda (LRT.LT, 2024).

Ważnym elementem litewskiej aktywności było wsparcie udzielone na rzecz rozwoju sektora transportowego Ukrainy. W tym celu zorganizowano Międzynarodowe Forum Transportu (ITF) 10 kwietnia 2024 r. w Trokach, które zgromadziło przedstawicieli ponad 20 państw. Wydarzenie to miało istotne znaczenie w kontekście wyzwań związanych z mobilnością wojskową i bezpieczeństwem regionu. Celem tego forum było wypracowanie ram pomocy dla Ukrainy zgodnie z przyjętą strategią Grupy Wspólnego Interesu ds. Transportu w Ukrainie (CIG4U) (International Transport Forum, 2024).

Podczas litewskiej prezydencji zarejestrowano w sumie 143 projekty priorytetowe, z czego 25 dotyczyło Ukrainy i Mołdowy. Litwa skutecznie zabiegała o włączenie tych państw do projektów Inicjatywy Trójmorza oraz wspierała ich aspiracje do członkostwa w UE. Prezydent Nausėda podkreślał, że rozwój połączeń transportowych, dywersyfikacja źródeł energii i budowa odpornej infrastruktury są kluczowe dla sukcesu wszystkich państw formatu (LRT.LT, 2024).

Strona litewska zwracała również uwagę na znaczenie cyberbezpieczeństwa i sygnalizowała potrzebę wzmacniania infrastruktury krytycznej, postulując

stworzenie grupy roboczej z udziałem Narodowego Centrum Cyberbezpieczeństwa (*Nacionalinis kibernetinio saugumo centras*) w Kownie. Wilno wskazywało także na strategiczne znaczenie projektów infrastrukturalnych, takich jak GIPL, Baltic Pipe, Rail Baltica i Via Carpatia.

Kolejnym priorytetem Litwy była zielona transformacja gospodarki, realizowana w oparciu o strategię UE. W Wilnie podjęto decyzję o utworzeniu sieci eksperckiej przy litewskim Instytucie Zielonej Polityki (*Žaliosios politikos institutas*).

Podpisana podczas szczytu Deklaracja potwierdziła wolę pogłębiania współpracy regionalnej, wzmacniania relacji z partnerami strategicznymi oraz wsparcia dla Ukrainy. Wspólne stanowisko państw Inicjatywy Trójmorza zdecydowanie potępiało rosyjską agresję i wezwało do wycofania wojsk Rosji z całego terytorium Ukrainy (Joint Declaration, 2024).

Prezydent Nausėda podkreślił, że realizacja euroatlantyckich aspiracji Ukrainy to najlepsza gwarancja bezpieczeństwa dla Europy, a silne więzi transatlantyckie przyczynią się do dobrobytu regionu.

Ważnym aspektem litewskiej prezydencji było również włączenie debaty akademickiej. Międzynarodowa konferencja naukowa „The Three Seas Initiative: One Concept, Different Approaches?", zorganizowana 10 kwietnia 2024 r., zgromadziła uczonych z państw Inicjatywy Trójmorza i potwierdziła rolę dyplomacji naukowej w budowaniu odporności regionu. Zaplanowana na 2025 r. konferencja naukowa „The Economic Dimension of Intra-EU Cooperation" w Warszawie kontynuowała tę tradycję. Prezydent Litwy w nagranym przemówieniu powitalnym zaznaczył, że wkład środowisk naukowych ma kluczowe znaczenie dla poprawy procesu decyzyjnego i wdrażania innowacyjnych polityk (LRP.LT, 2024).

Brak spójnej komunikacji i konsensusu politycznego wokół szczytu Inicjatywy Trójmorza w Wilnie skutkował ograniczoną kampanią informacyjną oraz niskim zainteresowaniem lokalnych mediów.

W kontekście bezpieczeństwa zwraca uwagę brak odniesień na forum do sytuacji na Białorusi, mimo usytuowania biura liderki białoruskiej opozycji Swiatłany Cichanouskiej właśnie w Wilnie. Choć odbyło się III Forum Biznesu Białorusi z jej udziałem, temat ten nie pojawił się na głównych wydarzeniach Forum Biznesu.

W kontekście zmian politycznych w Gruzji warto podkreślić, że organizatorzy wystosowali zaproszenie do prezydent Gruzji Salome Zurabiszwili, jednak brak zgody parlamentu Gruzji na jej udział odczytano jako sygnał oddalenia się Tbilisi od prozachodniego kursu. Wydarzenia w Tbilisi na przełomie 2024 i 2025 r. potwierdziły te obawy (OSW, 2024).

Przygotowania Wilna do szczytu 3SI w Warszawie

Szczyt Inicjatywy Trójmorza w Warszawie odbył się w kwietniu 2025 r. Przewidywano, że podobnie jak podczas poprzednich spotkań kluczowe miejsce w agendzie zajmą kwestie bezpieczeństwa regionalnego, odporności infrastrukturalnej oraz przyszłości Ukrainy. Zaproszenie na warszawski szczyt skierowano m.in. do prezydenta USA Donalda Trumpa. Polska liczyła, że – podobnie jak w 2017 r. – jego obecność wzmocni rangę wydarzenia i podniesie międzynarodowy prestiż Inicjatywy Trójmorza. Tymczasem na szczycie w Warszawie USA reprezentował Sekretarz Energii USA Christopher Wright (Prezydent.pl, 2025).

Warto odnotować, że szczyt w Warszawie w 2025 r., podobnie jak spotkanie w Wilnie w 2024 r., odbywał się w czasie kampanii prezydenckiej w kraju gospodarza. Podobne napięcia między rządem a pałacem prezydenckim wpłynęły na odbiór społeczny i ograniczyły medialny rezonans wydarzenia, zwłaszcza w przestrzeni krajowej.

Litewskie priorytety, przedstawione w Warszawie, pozostawały spójne z wcześniejszymi celami, koncentrującymi się na wzmacnianiu współpracy regionalnej, pogłębianiu więzi transatlantyckich oraz zwiększaniu odporności infrastrukturalnej. Litwa planowała aktywnie rozwijać zainicjowane wcześniej projekty, ze szczególnym naciskiem na infrastrukturę energetyczną, transportową i cyfrową. Kluczowym celem była reorientacja połączeń transportowych i inwestycje w infrastrukturę na rzecz wzmocnienia wschodniej flanki NATO – zarówno w wymiarze cywilnym, jak i wojskowym.

Wśród priorytetów Wilna znajdywała się także dywersyfikacja źródeł energii i rozwój nowych szlaków energetycznych, które mają zmniejszyć zależność państw Inicjatywy Trójmorza od dostaw ze Wschodu. W celu zapewnienia długoterminowego bezpieczeństwa regionu Litwa promowała praktyczną współpracę w dziedzinie cyberbezpieczeństwa i wzmacniania ochrony infrastruktury krytycznej.

Istotnym elementem litewskich działań była kontynuacja wsparcia dla Ukrainy w ramach Inicjatywy Trójmorza. Wilno planowało dalsze działania na rzecz integracji infrastruktury ukraińskiej z UE, wzmocnienia połączeń transportowych i budowania strategicznego partnerstwa w regionie.

Jednocześnie zamierzano dążyć do zacieśniania współpracy z dotychczasowymi i nowymi partnerami strategicznymi, w tym z Komisją Europejską, USA, Japonią i innymi państwami o podobnych wartościach (Grumbinaitė, 2024). Celem tych działań było m.in. poszerzenie globalnych sieci dostaw i geograficznego zasięgu działalności Inicjatywy Trójmorza. Aktywne uczestnictwo Litwy w międzynarodowych platformach oraz praktyczna współpraca w dziedzinie energetyki, transportu i cyfryzacji mają pomóc w realizacji strategicznych celów Wilna, przyczyniając się do trwałości bezpieczeństwa i rozwoju gospodarczego całego regionu.

Szczyt 2025 w Warszawie i porównanie ram narracyjnych

Dziesiąty Szczyt Inicjatywy Trójmorza odbył się w dniach 28–29 kwietnia 2025 r. w Warszawie, a nie, jak wcześniej planowano, w Budapeszcie. Przeniesienie lokalizacji było efektem kontrowersji dotyczących postawy Węgier wobec wojny w Ukrainie oraz braku konsensusu politycznego w regionie. W komunikacie końcowym (Joint Declaration, 2025) uczestnicy potwierdzili rolę 3SI jako kluczowego narzędzia wzmacniania bezpieczeństwa infrastrukturalnego obejmującego mobilność wojskową, cyberbezpieczeństwo i ochronę infrastruktury krytycznej. Do inicjatywy dołączyły nowe państwa stowarzyszone (Albania, Czarnogóra), a także partnerzy strategiczni (Turcja, Hiszpania), co świadczy o postępującym umiędzynarodowieniu formatu. Uczestnicy szczytu potwierdzili, że Inicjatywa pozostaje komplementarna wobec polityk i priorytetów UE, przyczyniając się do wzmacniania spójności, odporności i konwergencji państw członkowskich UE. W obliczu trwającej agresji Rosji na Ukrainę dokument końcowy podkreśla również znaczenie Trójmorza dla zwiększenia bezpieczeństwa regionalnego, stabilności gospodarczej i odporności państw Europy Środkowo-Wschodniej na zagrożenia zewnętrzne.

Centralnym punktem szczytu był panel prezydencki, w którym udział wzięli m.in. prezydenci Polski, Litwy, Rumunii, Łotwy i Estonii. Prezydent Gitanas Nausėda ponownie wystąpił jako wyrazisty rzecznik wschodniej flanki NATO i podkreślał znaczenie zintegrowanych działań państw regionu w kontekście rosyjskiej agresji. Po powrocie z Warszawy napisał w mediach społecznościowych: „Regionalna współpraca oparta na duchu solidarności oraz szybsza realizacja wspólnych projektów infrastrukturalnych stanowią właściwą odpowiedź na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa naszego regionu i całej Europy, a także jej długofalowego dobrobytu. Obecnie koordynujemy działania w takich obszarach jak cyfryzacja, bezpieczeństwo energetyczne, mobilność wojskowa, ochrona infrastruktury krytycznej oraz wsparcie dla Ukrainy. […] W jedności nasza siła. Kontynuujmy wspólną pracę na rzecz wolnej, bezpiecznej i kwitnącej Europy!" (Facebook, 2025).

Istotnym sygnałem zaangażowania USA w Trójmorze była obecność sekretarza ds. energii Stanów Zjednoczonych, który podczas panelu energetycznego podkreślił strategiczne znaczenie niezależności energetycznej regionu, potrzebę dalszej dywersyfikacji źródeł oraz rozwój infrastruktury LNG i OZE. Obecność wysokiego przedstawiciela administracji amerykańskiej potwierdziła utrzymującą się rolę USA jako kluczowego partnera Inicjatywy i wzmocniła transatlantycki wymiar debaty w Warszawie.

Szczyt w Warszawie, podobnie jak ten zorganizowany rok wcześniej w Wilnie, odbywał się w cieniu kampanii prezydenckiej, co miało wpływ na jego narracyjny i promocyjny charakter. W odróżnieniu od Wilna wydarzenie

zorganizowano z mniejszym rozmachem, ograniczając liczbę wydarzeń towarzyszących i aktywności w przestrzeni publicznej. Mimo obecności kluczowych liderów politycznych i strategicznych partnerów społeczny rezonans szczytu w Polsce był umiarkowany, co można tłumaczyć zarówno wewnętrzną sytuacją polityczną, jak i skupieniem uwagi mediów na krajowej agendzie wyborczej.

W porównaniu ze szczytem w Wilnie, który był silnie zorientowany na kreowanie tożsamości Litwy jako państwa frontowego, rzecznika Ukrainy i promotora regionalnej odporności, edycja warszawska przesunęła akcenty na wzmocnienie geopolitycznej centralności Polski, rozwój infrastruktury oraz zacieśnienie partnerstw ekonomicznych. Mimo tego przesunięcia Litwa zachowała aktywną pozycję w debacie, szczególnie w odniesieniu do bezpieczeństwa cybernetycznego, energetycznego i mobilności wojskowej. Jej udział w panelach i inicjatywach tematycznych świadczy o kontynuacji wysiłków na rzecz utrzymania znaczącej roli w kształtowaniu agendy bezpieczeństwa w regionie.

Podsumowanie

Artykuł analizuje priorytety Litwy w ramach Inicjatywy Trójmorza w kontekście szczytów w Wilnie (2024) i Warszawie (2025), ukazując ewolucję roli tego małego państwa. W obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainę Litwa postrzega Inicjatywę Trójmorza jako kluczowe narzędzie wzmacniania bezpieczeństwa regionalnego, odporności infrastrukturalnej i więzi transatlantyckich.

Analiza pokazuje, że Litwa wykorzystała prezydencję w Inicjatywie Trójmorza do promowania kwestii bezpieczeństwa, odbudowy Ukrainy, zielonej transformacji i cyfryzacji, a także do budowania własnej pozycji międzynarodowej jako rzecznika wschodniej flanki. Jednocześnie wskazano na ograniczoną spójność wewnętrzną i napięcia polityczne, które osłabiły skuteczność komunikacyjną Wilna. Szczyty w Wilnie i Warszawie ujawniły także rosnące znaczenie współpracy z partnerami strategicznymi (UE, USA, Niemcy, Japonia) i coraz większe umiędzynarodowienie formatu, w tym włączenie Japonii, Hiszpanii i Turcji jako partnerów strategicznych oraz Albanii i Czarnogóry jako państw stowarzyszonych.

Artykuł wnosi nową perspektywę do badań nad 3SI, ukazując Litwę jako aktywnego gracza formatu, zdolnego do współkształtowania jego priorytetów, nie tylko w wymiarze gospodarczym, ale przede wszystkim bezpieczeństwa i wartości demokratycznych. W obliczu trwających wyzwań geopolitycznych Inicjatywa Trójmorza pozostanie dla Litwy ważnym instrumentem budowania odporności i zapewnienia bezpieczeństwa regionu.

Artykuł wnosi kilka istotnych nowych wątków do literatury przedmiotu. Po pierwsze, oferuje unikalne spojrzenie na wpływ napięć między ośrodkiem prezydenckim a rządem na organizację i promocję wielostronnych wydarzeń

międzynarodowych. Pokazuje, jak polityka wewnętrzna wpływa na dyplomację publiczną i osłabia potencjał narracyjny państwa w regionie.

Po drugie, tekst skupia się na słabo dotąd rozpoznanej agendzie litewskiej w ramach Inicjatywy Trójmorza. Poprzez analizę priorytetów, projektów i wystąpień polityków artykuł rekonstruuje litewską wizję formatu jako narzędzia polityki bezpieczeństwa, wsparcia dla Ukrainy oraz wzmacniania regionalnej odporności zarówno w wymiarze cyfrowym, energetycznym, jak i transportowym.

Po trzecie, publikacja ukazuje Litwę jako aktywnego promotora twardej agendy bezpieczeństwa i rzecznika interesów Ukrainy w strukturach Inicjatywy Trójmorza. To ujęcie różni się od wcześniejszych analiz, skupionych na roli Polski czy chorwackim współprzewodnictwie, pokazując, że Litwa – mimo mniejszego potencjału, próbuje odgrywać istotną rolę, wyznaczając kierunki debaty o wartościach i priorytetach Inicjatywy Trójmorza.

Wreszcie, studium przypadku Litwy dostarcza szerszych refleksji na temat tego, jak państwa peryferyjne regionu wykorzystują wielostronne formaty współpracy do wzmacniania swojej pozycji międzynarodowej i budowania tożsamości. Łącząc analizę procesów politycznych z badaniem narracji, artykuł oferuje użyteczne narzędzie interpretacyjne dla dalszych studiów nad Inicjatywą Trójmorza oraz architekturą bezpieczeństwa w Europie Środkowo-Wschodniej.

Bibliografia

III Belarusian Business Forum. 2024, https://3seas.eu/event/side-events-1/iii-belarusian-business-forum (dostęp: 10.05.2024).

Armonaitė, A. 2024. A. Armonaitė pasakė, kada Lietuva turės "Michelin" įvertintą restoraną, https://m.kauno.diena.lt/naujienos/verslas/ekonomika/armonaite-pasake-kada-lietuva-tures-michelin-ivertinta-restorana-1169267 (dostęp: 10.05.2024).

Baldacchino, G. 2008. *The power of islands: Offshore finance, centres of culture and governance in small states*. London: Routledge.

Biuro Cichanouskiej ze statusem dyplomatycznym na Litwie. 2024, https://www.rp.pl/polityka/art49991-biuro-cichanouskiej-ze-statusem-dyplomatycznym-na-litwie (dostęp: 10.05.2024).

Błaszczak, J. 2024. Different Forms of Summit Diplomacy. Case Study Analysis of the Visegrád Group, the Bucharest Nine, and the Three Seas Initiative, *Romanian Journal of European Affairs* 1, s. 127–144.

Claude, I.L. 1962. *Power and international relations*. New York: Random House.

Common Interest Group for Transport in Ukraine. 2024, https://www.itf-oecd.org/common-interest-group-transport-ukraine (dostęp: 10.05.2024).

Czech, M. 2022. *Via Carpatia w polityce transportowej Unii Europejskiej*, Kolegium Nauk Społecznych, Uniwersytet Rzeszowski.

Czichos, A. 2019. Idea Trójmorza, a stosunki polsko-litewskie. *Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem* 2, s. 79–94. https://doi.org/10.33674/20194

Drab, L., Gębska, M., Marszałek, M. (red.). 2021. *Bezpieczeństwo w wymiarze geopolitycznym, militarnym i społeczno-gospodarczym państw Inicjatywy Trójmorza. Współczesność i perspektywy*. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej.

Dudzińska, K. 2024. Wileński szczyt Trójmorza pod hasłem bezpieczeństwa, https://www.pism.pl/publikacje/wilenski-szczyt-trojmorza-pod-haslem-bezpieczenstwa (dostęp: 20.05.2024).

Export-Import Bank of the U.S. 2024. Director Herrnstadt Attends Three Seas Initiative Business Forum in Lithuania, https://www.exim.gov/news/export-import-bank-director-herrnstadt-attends-three-seas-initiative-business-forum-lithuania (dostęp: 20.05.2024).

Gębska, M. 2022. *Ekonomiczny wymiar bezpieczeństwa państw Inicjatywy Trójmorza: teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej.

Gitanas Nausėda o Polsce: Przyjazny sąsiad, bratni naród, wiarygodny partner i sojusznik. 2024, https://wilno.tvp.pl/77212144/gitanas-nauseda-o-polsce-przyjazny-sasiad-bratni-narod-wiarygodny-partner-i-sojusznik (dostęp: 12.03.2024).

Górecki, W. 2024. Gruzja: burzliwe protesty i oznaki erozji w obozie władzy, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-12-03/gruzja-burzliwe-protesty-i-oznaki-erozji-w-obozie-wladzy

Grumbinaitė, I. 2024. *The Rotating European Union Council Presidency and Small Member States Small States, Big Challenge*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003290599

Ingebritsen, C., Neumann, I.B., Gstöhl, S., Beyer, J. 2006. *Small states in international relations*. Seattle: University of Washington Press.

Ingrida Šimonytė. 2024, https://x.com/IngridaSimonyte/status/1778343073707167864 (dostęp: 12.03.2024).

International scientific conference "The Three Seas Initiative: One Concept, Different Approaches?". 2024, https://3seas.eu/event/side-events-1/international-scientific-conference-the-three-seas-initiative-one-concept-different-approaches (dostęp: 10.04.2024).

Joint Declaration of the Ninth Summit of the Three Seas Initiative Vilnius, Lithuania. 2024, https://3si.politic.edu.pl/joint-declaration-of-the-ninth-summit-of-the-three-seas-initiative/ (dostęp: 10.05.2024).

Joint Declaration of the 10th Summit of the Three Seas Initiative Warsaw, Poland. 2025, https://3seas.eu/media/news/joint-declaration-of-the-10th-summit-of-the-three-seas-initiative-president.pl+3 (dostęp: 12.05.2024).

Jundo-Kaliszewska, B. 2021. Białoruskie rozrachunki albo kryzys migracyjny na Litwie. *Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UŁ*, 5(14), https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/CSM_U%C5%81_Biuletyn_2021_5.pdf (dostęp: 14.09.2021).

Jundo-Kaliszewska, B. 2024. Szczyt Inicjatywy Trójmorza w Wilnie – element public relations Litwy, https://obserwatormiedzynarodowy.pl/2024/01/05/szczyt-inicjatywy-trojmorza-w-wilnie-element-public-relations-litwy-komentarz/ (dostęp: 12.03.2024).

Lewkowicz, Ł., Gołębiowska, M. 2024. Inicjatywa Trójmorza po szczycie w Wilnie: po pierwsze bezpieczeństwo, https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2024/04/ies-komentarze-1102-77-2024-brief.pdf (dostęp: 14.04.2024).

Lietuvos Respublikos Konstitucija. 2024, https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija 20220522.htm (dostęp: 12.03.2024).

Nye, J.S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York: PublicAffairs.

Orzelska-Stączek, A. 2018. Inicjatywa Środkowoeuropejska a Trójmorze – odmienne koncepcje współpracy w Europie Środkowo-Wschodniej. *Studia Polityczne* 1, s. 149–169. https://doi.org/10.35757/STP.2018.46.1.07

Orzelska-Stączek, A. 2019. Inicjatywa Trójmorza w świetle teorii realizmu. Polityczne aspekty nowej formy współpracy dwunastu państw. *Sprawy Międzynarodowe* 1, s. 131–155. https://doi.org/10.35757/SM.2019.72.1.07

Orzelska-Stączek A., 2020. New wave of regional cooperation in Central Europe as a response to new threats. *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej*, https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2020/12/riesw_2020-1-05.pdf (dostęp: 12.04.2024).

Orzelska-Stączek, A. 2022a. Problem instytucjonalizacji współpracy regionalnej w Europie Środkowej na przykładzie Inicjatywy Trójmorza i Funduszu Trójmorza. *Analizy Międzynarodowe*, https://www.ecpp.org.pl/wp-content/uploads/2023/03/analizy-miedzynarodowe_2023-4-final.pdf (dostęp: 12.04.2024).

Orzelska-Stączek, A. 2022b. The Three Seas Initiative as an opportunity and a challenge for small states, https://trojmorze.isppan.waw.pl/aktualnosci/the-three-seas-initiative-as-an-opportunity-and-a-challenge-for-small-states/ (dostęp: 12.03.2024).

Orzelska-Stączek, A. (red.). 2024. *The Three Seas Initiative. An original concept of regional cooperation in different approaches*, Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.

Popławski, K., Jakóbowski, J. 2020. Trójmorze jako odpowiedź Europy Środkowej na globalne i unijne wyzwania. *Sprawy Międzynarodowe*, https://czasopisma.isppan.waw.pl/sm/article/view/984/790 (dostęp: 10.05.2024). https://doi.org/10.35757/SM.2020.73.2.10

The President welcomed the contribution of the scientific community to the Three Seas Initiative. 2024. https://www.lrp.lt/en/media-center/news/42630 (dostęp: 10.04.2024).

Thorhallsson, B. 2019. *Small states and shelter theory: Iceland's external affairs*. London: Routledge. https://doi.org/10.4324/9780429463167

Varvuolis, G. 2022. The Three Seas Initiative: New Breathing for North–South Connectivity in the Context of Current Geopolitical Shifts in Europe. *Lithuanian Foreign Policy Review* 41, s. 35–39.

Varvuolis, G., Vitkus, G. (2022). Lithuania: The search for synergies. W: *Three Seas Initiative: Mapping national perspectives*, red. A. Sprūds, M. Vargulis, (s. 113–125). Latvian Institute of International Affairs, https://liia.lv/en/publications/three-seas-initiative-mapping-national-perspectives-1002?get_file=1 (dostęp: 15.04.2024).

Venckūnas, V. 2024. Nausėda: turime ne tik atstatyti Ukrainos ekonomiką, bet paversti ją geresne, https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/2247100/nauseda-turime-ne-tik-atstatyti-ukrainos-ekonomika-bet-paversti-ja-geresne (dostęp: 12.03.2024).

Zubriūtė, E. 2024. Zelenskis apie pagalbą Ukrainai: iniciatyvos prasideda garsiai, bet reikia, kad jos įvyktų, https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2247056/zelenskis-apie-pagalba-ukrainai-iniciatyvos-prasideda-garsiai-bet-reikia-kad-jos-ivyktu (dostęp: 11.04.2024).

Żurawski vel Grajewski, P. (2024). *Litwa wobec Inicjatywy Trójmorza w kontekście nadchodzącego szczytu IT w Wilnie*. Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza, Instytut Studiów Politycznych PAN, https://trojmorze.isppan.waw.pl/publikacje-w-ramach-centrum-badawczego-3si/litwa-wobec-inicjatywy-trojmorza-w-kontekscie-nadchodzacego-szczytu-it-w-wilnie-11-kwietnia-2024-roku/ (dostęp: 12.03.2024).